Ulkoasiainministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2015-01504

POL-30 Rautio Sari Annika(UM) 17.11.2015

Asia
Ulkoasiainneuvosto 16.11.2015; yhteenvetoraportti

Kokous
16.11.2015

Kokouksen avauksessa todettiin Pariisin terrori-iskujen uhkaavan Euroopan avoimia yhteiskuntia. Iskujen tekijöiden tavoite oli aikaansaada pelkoa ja sivilisaatioiden välinen yhteenotto, mikä tulee pitää mielessä vastatoimia harkitessa. Keskiössä on ISIL:n vastainen toiminta; Euroopan rajojen sulkeminen ei ole vastaus uhkaan. Uhan torjumiseksi tarvitaan yhteisiä toimia. Charlie Hebdo –iskun jälkeen laaditun tiekartan kaikki toimet tulee panna täytäntöön. Kiinnitettiin huomiota siihen, että julkisessa viestinnässä maahanmuuttoa ja terrorismia ei tulisi sekoittaa keskenään.

Kokouksen alussa KE nosti esiin myös Myanmarin vaalit ja tarpeen transition tukemiselle, EU-Mercosur-neuvottelujen ulkopoliittiset näkökulmat ja Välimeren unionin tulevan kokouksen.

Muuttoliikkeestä käydyssä keskustelussa jäsenmaat peräänkuuluttivat yksimielisesti Vallettan huippukokouksen tulosten toimeenpanoa. Myös Länsi-Balkanin osalta sitoumusten toimeenpano ja konkreettiset askeleet ovat välttämättömiä. Turkin osalta kannatettiin laajaa, moniulotteista strategista kumppanuutta. Myös Turkin on osoitettava sitoutuneisuutensa.

Lähi-idän rauhanprosessia koskeneessa keskustelussa ilmaistiin huoli poliittisen prosessin puutteesta, joka on johtanut lisääntyneisiin väkivaltaisuuksiin Israelissa ja palestiinalaisalueilla. EU:lta toivottiin aktiivista otetta asiassa. Tarkoitus on, että Lähi-idän rauhanprosessista keskustellaan syvällisesti joulukuun UAN:ssa, jolloin siitä annetaan myös päätelmät.

Hyväksyttiin ilman keskustelua päätelmät mm. Burundista, Keski-Afrikan tasavallasta ja Sri Lankasta. Kokouksen yhteydessä allekirjoitettiin EU:n puolelta EU:n ja Kazakstanin välinen tehostettu kumppanuus- ja yhteistyösopimus.

1. Kokouksen avaus; Pariisin terrori-iskut, Myanmar, EU-Mercosur-kauppaneuvottelut

KEVPJ Mogherini avasi kokouksen toteamalla Pariisin terroritekojen 13.11. uhkaavan Euroopan avoimia yhteiskuntia, mihin tulee vastata yhteisellä ja harkitulla tavalla. EU:lla on jo meneillään ulkosuhdetoimia, joilla pyritään puuttumaan terroristiverkostoihin. Näitä ovat mm. terrorisminvastaiset dialogit kumppanimaiden kanssa, EU:n terrorismiasiantuntijoiden sijoittaminen EU-delegaatioihin

sekä hiljattain käynnistetty, arabiankielinen tiedotustoiminta Arabimaille/-ssa sekä arabiankielisille EU-maissa. EU:n tulisi katsoa, miten voidaan välttää tilanteen kehittyminen sivilisaatioiden väliseksi konfliktiksi. Asiaan voidaan palata joulukuun UAN:ssa.

Korostettiin, että kyseessä ei ollut isku vain Ranskaa tai ranskalaisia vastaan, vaan hyökkäys vapautta vastaan, kohteina kaikki eurooppalaiset – uhrien joukossa oli lähes 20 kansallisuutta. Samalla on muistettava, että terroristit iskivät hiljattain myös Beirutissa ja Egyptissä. EU:n yhtenäisyys on keskeistä, sillä terrorismiin on vastattava ja se on voitettava yhdessä. Ranska on vahvistanut kansallisia turvatoimiaan, rajavalvontaansa sekä yhteistyötä tiedustelun ja poliisin välillä – sekä yhteistyötä yli rajojen. Pariisi on myös esittänyt yhteistyöpyyntöjä naapurimaidensa kanssa koskien kansainvälisten rautatieasemien ja junayhteyksien sekä ja lentokenttien valvontaa, yhteistä maarajojen valvontaa, poliisien, oikeuslaitosten ja tiedustelupalveluiden yhteistyötä. Kiinnitettiin huomiota siihen, että tammikuun Charlie Hebdo -lehden toimitukseen kohdistetun terrori-iskun jälkeen hyväksyttiin tiekartta EU:n terrorismin kitkemiseen tähtäävistä toimista, ml. viranomaisten välinen tietojenvaihto, ääriliikkeiden rekrytoinnin torjuminen sekä työ terrorismin juurisyihin puuttumiseksi. Monia näistä ei ole vielä riittävästi toimeenpantu. Nyt on kiireesti puututtava tiekartan mukaisesti mm. terrorismin rahoitukseen ja internetissä tapahtuvaan rekrytointiin ja hyväksyttävä EU:n laajuinen matkustajatietorekisteri (PNR). Kreikan ja Turkin rajaa on valvottava nykyistä paremmin ja tähän tarvitaan EU:n yhteisiä voimavaroja; kyseessä ei ole vain Kreikan ongelma. Näille eri raiteilla tapahtuville toimille odotetaan vauhditusta Ranskan aloitteesta 20.11. järjestettävässä OSA-neuvoston kokouksessa.

Pariisin iskuista ei käyty laajaa keskustelua, mutta korostettiin olevan erittäin tärkeää välttää linkin tekeminen terrorismin ja pakolaisuuden välillä. Kaikkien Eurooppaan nyt tulleiden pakolaisten / turvapaikanhakijoiden joukossa on ehkä joitakin yksittäisiä terroristeja, mutta muuttoliikkeellä ei ole yhteyttä Pariisin terroritekoihin. Todettiin myös ISILin kukistamisen olevan keskeistä vastaavien terrori-iskujen välttämiseksi EU:n maaperällä jatkossa. Samoin korostettiin EU:n laajuisen tiedusteluyhteistyön merkitystä.

KE nosti esiin **Myanmarissa** 8.11. käydyt vaalit ja keskustelunsa vaalit voittaneen NLD-puolueen johtajan Aung San Suu Kyin kanssa. EU tuki vaaleja mm. lähettämällä vaalitarkkailumission, ja aikoo tukea myös vaalien jälkeistä vaikeaa ja pitkää transitiota. Uusi presidentti astuu virkaan vasta helmikuussa ja hallitus maaliskuussa 2016.

KEVPJ kiinnitti huomiota kauppaministerikokoonpanossa 27.11. kokoontuvan UAN:n agendalla olevalla **Mercosur**-asiakohdalla olevan ulkopoliittista relevanssia, eikä kyse ole vain kaupasta. Mercosur-neuvottelut ovat olleet vaikeat, mutta nyt Mercosur-maat osoittavat lupaavia merkkejä. Tämä tulee hyödyntää, jotta tariffitarjoukset voitaisiin vaihtaa vielä ennen vuoden loppua. KEVPJ viittasi aiempiin neuvoston päätelmiin, joiden mukaan neuvotteluissa edetään mahdollisuuksien mukaan. Nyt mahdollisuus on avautunut ja se tulisi hyödyntää.

KE toivoi ministerien osallistuvan 26.11. **Välimeren unionin epäviralliseen ministerikokoukseen**.

A-kohtina hyväksyttiin päätelmät Burundista, Keski-Afrikan tasavallasta, Jemenistä, Sri Lankasta EU:n tuesta siirtymävaiheen oikeudelle sekä EUPOL Afghanistan –operaatiosta annettua tilintarkastustuomioistuimen raporttia.

2. **Lähi-idän rauhanprosessi**

KE Mogherini kertoi käymistään keskusteluista pmi Netanjahun ja presidentti Abbasin kanssa sekä Lähi-idän kvartetin tapaamisista New Yorkissa ja Wienissä. Kvartetin kertaalleen peruuntunut vierailu alueelle näyttäisi toteutuvan joulukuun alussa. KE totesi komission hyväksyneen siirtokuntatuotteiden

alkuperämerkintää koskevan oheistuksen 11.11. ja muistutti, että kyseessä on EU:n olemassa olevan lainsäädännön toimeenpano. Asiasta on syytä puhua täsmällisin termein (alkuperämerkinnät / indication of origin) ja pyysi välttämään termiä "labelling". Asiassa on toimittu jäsenmaiden pyynnöstä, mistä on tärkeää viestiä myös ulospäin.

Keskustelussa todettiin tilanteen kentällä väkivaltaisuuksineen ja poliittisen prosessin ajauduttua umpikujaan olevan huolestuttava. Osapuolten ilmaisema sitoutuminen kahden valtion ratkaisuun ei näy niiden konkreettisissa toimissa. Tilanne ei ole otollinen neuvotteluille, mutta jonkinlaisen poliittisen prosessin käynnistäminen lähikuukausina on välttämätöntä. Prosessin käynnistäminen edellyttää konkreettisia luottamusta lisääviä askelia. Arabimaat tulisi saada sitoutumaan rauhanprosessiin aktiivisesti. Tällä hetkellä EU on lähes ainoa toimija, joka pitää asiaa aktiivisesti agendalla. Pahimpina uhkina vakaudelle pidettiin kentältä huokuvaa toivottomuutta ja näköalattomuutta sekä osapuolten keskinäisten kontaktien puutetta. Gazan tilannetta kuvattiin katastrofaaliseksi ja EU:lta peräänkuulutettiin voimakkaampia toimia sen hyväksi. Palestiinalaisilta on vaadittava sisäistä sovintoa. EU:n vahvaa tukea kahden valtion ratkaisulle painotettiin.

Todettiin, että Lähi-idän rauhanprosessista voidaan käydä syvällinen keskustelu joulukuun UAN:ssa ja antaa päätelmät.

3. **Muuttoliike**

KEVPJ Mogherini painotti, että muuttoliikekriisissä tulee nyt keskittyä sovittujen toimien toimeenpanoon. Kaksi päälinjaa ovat Vallettan ja Länsi-Balkanin konferenssien seuranta. EU:n instituutiot tekevät hyvää yhteistyötä, mutta kaikkien on osallistuttava pyrkimyksiin. Joulukuun Eurooppa-neuvostossa KE tulee raportoimaan korkean tason dialogeistaan (mm. Niger, Etiopia, G5 Sahel, Tsad). Myös vuoropuhelu ja kontaktit Aasian maiden kanssa ovat tärkeitä. Aasian osalta keskeinen on Afganistan, josta on lähtenyt suuri joukko ihmisiä muun muassa Suomeen ja Ruotsiin.

Vallettasta huippukokouksen osalta todettiin, että nyt keskeistä on toimintasuunnitelman toimeenpano sekä uuden rahaston konkreettinen käynnistäminen. Tavoitteista päällimmäisiä ovat edistyminen palautuksissa ja takaisinotossa, laillisia muuttoväyliä koskeva työ, tarve vahvistaa Afrikan maiden kantokykyä pakolaisten isäntämaina, humanitaarinen apu, ihmissalakuljetuksen vastainen työ sekä tiedustelutoimet. Keskeisenä pidettiin myös kokonaisvaltaisuutta ja juurisyihin puuttumista. Rahoituksen merkitys on keskeinen, mutta kyse ei ole ainoastaan rahasta, vaan ennen kaikkea Afrikan omistajuudesta.

Kaikkiin Länsi-Balkanin maihin on nyt nimitetty EU:n yhteyshenkilöt. Myös muita ko. alueen osalta identifioituja toimia on käynnistetty. Länsi-Balkanin maiden osalta on muistettava yhteistyön tapahtuvan pitkälti liittymisneuvottelut huomioiden. **Komissio** korosti, että EU:n rahallinen tuki ko. maissa perustuu tarkkaan tarveharkintaan. Keskustelussa viitattiin aiemmin esitettyyn Länsi-Balkanin alueen ulkorajojen suojeluun kohdistuviin YTPP-toimiin, mutta samalla todettiin, että YTPP:n pitäisi perustua kysyntään. Alueella on käytössä muita EU- instrumentteja, kuten komission rajanvalvontahankkeet. Yleisemminkin YTPP:n käyttömahdollisuuksia tuotiin esiin, mutta näkemykset siitä olivat kahden suuntaisia.

Turkin roolia pidettiin merkittävänä. Yhteistyö Turkin kanssa muuttoliikkeen suhteen tulee nähdä osana laajempaa kokonaiskuvaa. Turkki on keskeinen globaali toimija. Muuttoliikkeen osalta Turkin on tehtävä osansa ja osoitettava sitoutumisensa. Seuraavia askeleita ovat suunnittelussa olevat 1) EU-Turkki-huippukokous, 2) lisärahoitus, 3) viisumihelpotuksia koskeva työ (samat kriteerit, mutta selkeä aikataulu) sekä 4) laajentumisprosessin neuvottelulukujen avaaminen. Muita keskeisiä yhteisiä kysymyksiä ovat muun muassa tulliunioni ja energiakysymykset. Pakolaistilanteen osalta tavoitteena on hallinnassa oleva muuttoliike, ei se, että Turkki sulkee rajansa. Yksi konkreettinen yhteistyöalue on

rannikkovartiointi. Turkin lisäksi Jordania ja Libanonin merkitystä korostettiin: julkisessa viestinnässäkin tulee muistaa näiden maiden pakolaismäärät, eikä yksinomaan Turkin.

Useat jäsenmaat esittivät yleisemmin huolen ulkoraja- ja turvallisuustilanteesta. Jos asiaa ei saada hallintaan, koko Schengen on vaarassa. Samalla monet muistuttivat Pariisin tapahtumien jälkeen, että on tarve tehdä selvä ero pakolais-/muuttoliikekriisin ja terrorismin välillä. Monet maat nostivat esille oman kansallisen tilanteensa.

.

4. Syyria

Syyrian konfliktin ratkaisupyrkimyksiä käsiteltiin lounaalla vain ministerien kesken YK:n erityislähettiläs Staffan de Misturan läsnä ollessa. Keskustelussa todettiin tilanne Wienin kahden neuvottelukierroksen jälkeen ja niistä annettujen lausuntojen pohjalta.

Libyaa ei lopulta käsitelty omana asiakohtanaan vaan se noussee asiakohdaksi joulukuun UAN:oon.

5. Itäiset kumppanimaat

Asiakohta jäi ajan puutteessa käsittelemättä. Aihe on tarkoitus tuoda joulukuun UAN:oon.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Soini ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
Tarvittaessa keskeisimpien kokouksessa käsiteltyjen asiakirjojen nimi ja viitenumero

Liitteet

Viite

Asiasanat	itäinen kumppanuus, Libya, Lähi-idän tilanne, muuttoliike, Syyria, terrorismi, UAN Ulkoasiainneuvosto, YUTP
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, PE, PLM, SM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK